

A SZEMÉLYES ADATOK VÉDELME

A személyes adatok védelme és a magánélet tiszteletben tartása fontos alapvető jogok. Az Európai Parlament mindig hangsúlyozza, hogy egyensúlyt kell találni a biztonság fokozása és az emberi jogok – köztük az adatvédelem és a magánélet védelme – között. 2018. májusban léptek hatályba az új uniós adatvédelmi szabályok, amelyek megerősítik a polgárok jogait és egyszerűsítik a digitális korban működő vállalkozásokra vonatkozó szabályokat.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 16. cikke.

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. és 8. cikke.

CÉLKITŰZÉSEK

Az Uniónak biztosítania kell az Európai Unió Alapjogi Chartájában is szereplő adatvédelemhez való alapvető jog folyamatos alkalmazását. Az összes uniós szakpolitika – így a bűnüldözés és a bűnmegelőzés, valamint a nemzetközi kapcsolatok – terén meg kell szilárdítani a személyes adatok védelmével kapcsolatos uniós álláspontot, különösen a gyors technológiai változással jellemezhető globális társadalomban.

EREDMÉNYEK

A. Intézményi keret

1. Lisszaboni Szerződés

A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése előtt a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben az adatvédelemmel kapcsolatos jogszabályok megoszlottak az első (magán- és üzleti célokat szolgáló adatvédelem, a közösségi módszer alkalmazásával) és a harmadik pillér (bűnüldözési célokat szolgáló adatvédelem, kormányközi szinten) között. Ennek következtében a döntéshozatali folyamat a két területen eltérő szabályok szerint zajlott. A Lisszaboni Szerződéssel megszűnt a pillérstruktúra, és az új szerződés szilárdabb alapot nyújt az egyértelműbb és hatékonyabb adatvédelmi rendszer kialakításához, ugyanakkor új hatáskörökkel ruházta fel az Európai Parlamentet, amely így társjogalkotóvá vált. Az EUMSZ 16. cikke úgy rendelkezik, hogy a természetes személyeknek a személyes adataik uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek által végzett kezelése tekintetében történő védelmére vonatkozó szabályokat a Parlament és a Tanács

állapítja meg, illetve a tagállamok, amennyiben az uniós jog hatálya alá tartozó tevékenységet végeznek.

2. Stratégiai iránymutatások a szabadság, a biztonság és a jogérvényesülés területén

A Tamperei (1999. október) és Hágai Programot (2004. november) követően az Európai Tanács 2009 decemberében a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozóan többéves programot hagyott jóvá a 2010-2014-es időszakra. 2014. júniusi következtetéseiben az Európai Tanács meghatározta az elkövetkező évek jogalkotási és operatív programjainak tervezésére vonatkozó stratégiai iránymutatásokat a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségen belül, az EUMSZ 68. cikke alapján. A fő célkitűzések egyike a személyes adatok jobb védelme az EU-ban.

B. Az adatvédelemre vonatkozó főbb jogalkotási aktusok

1. Az EU Alapjogi Chartája

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. és 8. cikkében a magánélet tiszteletben tartása és a személyes adatok védelme egymással szorosan összefüggő, de különálló alapvető jogként nyer elismerést.

2. Európa Tanács

a. Az 1981. évi, 108. sz. egyezmény

Az Európa Tanács személyes adatok gépi felhasználása során az egyének védelméről szóló, 1981. január 28-i, 108. számú egyezménye volt az adatvédelem területén elfogadott, első jogilag kötelező erejű nemzetközi okmány. Az egyezmény célja, hogy „minden egyén számára biztosítva legyen, hogy jogait és alapvető szabadságjogait, különösen a magánélethez való jogát tiszteletben tartsák személyes adatainak gépi feldolgozása során”. Az egyezmény módosításáról szóló jegyzőkönyv hatályának kiterjesztésére, az adatvédelem növelésére és hatékonyságának javítására törekszik.

b. Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről (EJEE)

Az 1950. november 4-i emberi jogok európai egyezményének 8. cikke bevezeti a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog fogalmát: „Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.”

3. Az adatvédelemre vonatkozó jelenlegi uniós jogalkotási aktusok

a. Általános adatvédelmi rendelet

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet (általános adatvédelmi rendelet) hatályon kívül helyezéséről 2018 májusában lépett hatályba. A jogszabály célja, hogy valamennyi uniós polgárt megvédje a magánélet és az adatok megsértésétől egy egyre adatközpontúbb világban, miközben egyértelműbb és következetesebb keretet teremt a vállalkozások számára. A polgárok jogai között szerepel egy egyértelmű és megerősítő hozzájárulás kezelendő adataik tekintetében, valamint az ezekre vonatkozó egyértelmű és érthető tájékoztatáshoz való jog; a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog: a polgárok kérhetik adataik

törlését; az adatok másik szolgáltatóhoz történő továbbításának joga (pl. egyik közösségi hálózatról egy másikra történő váltás); valamint a személyes adatok feltörése tényének megismeréséhez való jog. Az új szabályok az EU-ban működő valamennyi vállalatra vonatkoznak, még akkor is, ha e vállalatok székhelye az EU-n kívül van. Emellett korrekciós intézkedéseket, például figyelmeztetéseket és végzéseket lehet kiadni, illetve bírságot kiszabni azokra a vállalkozásokra, amelyek megszegik a szabályokat.

b. A bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelv

A személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/680 európai parlamenti és tanácsi irányelv 2018 májusában lépett hatályba. Az irányelv védi a polgárok adatvédelemhez való alapvető jogát, amikor a bűnüldöző hatóságok személyes adatokat használnak. Biztosítja, hogy az áldozatok, a tanúk és a bűncselekményekkel gyanúsítottak személyes adatai megfelelő védelemben részesüljenek, és elősegíti a határokon átnyúló együttműködést a bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemben.

c. Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv

Az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i [2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet](#) (elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv) a 2009. november 29-i 2009/136/EK irányelv módosította.

Az elektronikus hírközlés során a magánélet tiszteletben tartásáról és a személyes adatok védelméről, valamint a 2002/58/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi [rendeletre irányuló javaslatot](#) (elektronikus hírközlési adatvédelmi rendelet) jelenleg tárgyalják.

d. A személyes adatok uniós intézmények és szervek általi kezeléséről szóló rendelet

A természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. október 23-i (EU) [2018/1725 európai parlamenti és tanácsi rendelet](#) 2018. december 11-én lépett hatályba.

e. Az ágazatspecifikus jogalkotási aktusokban foglalt adatvédelmi cikkek

A fent említett, az adatvédelemről szóló fő jogalkotási aktusok mellett az adatvédelemre vonatkozóan különös rendelkezések is szerepelnek az ágazatspecifikus jogalkotási aktusokban, mint például:

- az utas-nyilvántartási adatállománynak (PNR) a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása érdekében történő felhasználásáról szóló, 2016. április 27-i (EU)

2016/681 európai parlamenti és tanácsi irányelv 13. cikke (a személyes adatok védelme);

- a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségéről (Europol) szóló, 2016. május 11-i (EU) 2016/794 európai parlamenti és tanácsi rendelet VI. fejezete (adatvédelmi biztosítékok);
- az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről szóló, 2017. október 12-i (EU) 2017/1939 tanácsi rendelet VIII. fejezete (adatvédelem).

4. Az Európai Unió adattovábbításra vonatkozó főbb nemzetközi megállapodásai

a. Kereskedelmi adattovábbítás: megfelelőségi határozatok

Az általános adatvédelmi rendelet 45. cikke értelmében a Bizottság hatáskörébe tartozik annak megállapítása, hogy egy EU-n kívüli ország megfelelő szintű adatvédelmet biztosít-e, legyen az saját hazai jogszabályai vagy az általa vállalt nemzetközi kötelezettségek alapján.

A Parlament több olyan állásfoglalást is elfogadott, amelyek aggályokat vetnek fel a transzatlanti adatáramlással kapcsolatban.

b. EU–USA keretmegállapodás

Az egyetértési eljárás során a Parlament részt vett az Egyesült Államok és az Európai Unió közötti, a személyes adatoknak a bűncselekmények megelőzésével, nyomozásával, felderítésével és büntetőeljárás alá vonásával kapcsolatos védelméről szóló megállapodás – az adatvédelmi keretmegállapodás – jóváhagyásában. E megállapodás célja a bűnüldözési célokat szolgáló transzatlanti együttműködés keretében továbbított személyes adatok magas szintű védelmének biztosítása, nevezetesen a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelem során.

c. Az EU–USA, az EU–Ausztrália, valamint az EU–Kanada utas-nyilvántartási adatállományról (PNR) szóló megállapodások

Az EU utas-nyilvántartási adatállományra vonatkozó kétoldalú megállapodásokat írt alá az Egyesült Államokkal, Ausztráliával és Kanadával. A PNR-adatok az utasok által a járatok foglalása vagy az azokra való bejelentkezés során nyújtott információkat, valamint a légi fuvarozók által saját kereskedelmi céljaikra gyűjtött információkat tartalmazzák. A bűnüldöző hatóságok a súlyos bűncselekmények és a terrorizmus elleni küzdelem céljából használhatják fel a PNR-adatokat.

d. A terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó EU–USA program (TFTP)

Az EU kétoldalú megállapodást írt alá az Amerikai Egyesült Államokkal az EU-ból származó pénzügyi üzenetadatoknak a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program céljából történő feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok részére való átadásáról.

5. Az adatvédelmi szempontok kezelése az ágazatspecifikus állásfoglalásokban

Különböző szakpolitikai területekről szóló több parlamenti állásfoglalás is foglalkozik a személyes adatok védelmével, így biztosítva az összhangot az általános uniós adatvédelmi jogszabályokkal és a magánélet védelmével az egyes ágazatokban.

6. Uniós adatvédelmi felügyeleti hatóságok

Az európai adatvédelmi biztos olyan független felügyeleti hatóság, amely biztosítja, hogy az uniós intézmények és szervek eleget tegyenek adatvédelmi kötelezettségeiknek. Az európai adatvédelmi biztos elsődleges feladata a felügyelet, a konzultáció és az együttműködés.

Az Európai Adatvédelmi Testület – korábban a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoport – jogi személyiséggel rendelkező uniós szerv státusszal rendelkezik, és független titkársággal működik. Az Európai Adatvédelmi Testületet az EU nemzeti adatvédelmi hatóságai, az európai adatvédelmi biztos és a Bizottság képviselői alkotják. Az Európai Adatvédelmi Testület kiterjedt hatáskörrel rendelkezik a nemzeti felügyeleti hatóságok közötti viták elbírálására, valamint az általános adatvédelmi rendelet és a bűnüldözésben érvényesítendő adatvédelemről szóló irányelv kulcsfontosságú fogalmaival kapcsolatos tanácsadás és iránymutatás biztosítására.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A Parlament kulcsszerepet játszott a személyes adatok védelmére vonatkozó uniós jogszabályok kialakításában azáltal, hogy politikai prioritásként kezeli a magánélet védelmét. Emellett a rendes jogalkotási eljárás keretében a Tanáccsal egyenrangú félként dolgozott az adatvédelmi reformon. Megtette az utolsó jelentős lépést is: befejezte az elektronikus hírközlési adatvédelemről szóló új rendelettel kapcsolatos munkát, és várja, hogy a Tanács is lezárja a munkát a tárgyalások megkezdése érdekében.

A Parlament szorosán figyelemmel kísérte az adattovábbítással kapcsolatos nemzetközi megállapodásokat. Az egyetértési eljárás és saját kezdeményezésű jelentések révén gondoskodott arról, hogy szavát hallassa. Ezenkívül az EU és Kanada közötti PNR-megállapodásról történő szavazás előtt úgy határozott, hogy – az EUMSZ 218. cikkének (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – 2014. november 25-i állásfoglalásában kikéri a Bíróság véleményét. Az ezt követően, 2017. július 26-án kiadott véleményében a Bíróság megállapította, hogy a PNR-megállapodás jelenlegi formájában nem köthető meg, mivel több rendelkezése sem egyeztethető össze a személyes adatok védelméhez való alapvető joggal.

Miután gondoskodott arról, hogy az uniós adatvédelmi szabályok megfelelően érvényesüljenek, a Parlament nagy valószínűséggel a jogszabályok végrehajtásának nyomon követésére helyezi majd a hangsúlyt.

Kristiina Milt
05/2019

